

Ole Tornbjerg:
Drengen fra Godhavn.
 Politikens Forlag (2015).
 327 sider. Kr. 265,-.

Ole Tornbjergs roman "Drengen fra Godhavn" er en bog om børn placeret i et Ingenmandsland, hvor straffen falder tungt og angsten fylder meget. Børnene er i en slags undtagelsestilstand, sådan som den italienske filosof Giorgio Agamben beskriver det – sat uden for retten og underkastet suverænenes vilje.¹⁾ Suverænen var forstanderen, men han havde en række håndlangere, der også optrådte som suveræn, når straffe skulle uddeles. Bogen er sansemættet. Der er meget krop og mange lugte i bogen – lugten af tis fra de drenge, der ikke kunne ligge tørre om natten, lugten af kirsebærblade som rullet ind i toilet-papir blev røget hemmelige steder og lugten af angst fra de mærkede og fornedrede drengekroppe. Tæv, misbrug og (for nogle) påtvunget brug af medicin er hverdagskost. Hierarkiet mellem børnene og volden og chikanen overfor de såkaldte "vådliggere" beskrives, som det også er beskrevet forskningsmæssigt. Her får vi beskrivelsen i fiktiv form på en måde, som kryber ind under huden – sansemættet lugt, ydmygelse, gråd og angst.

Anmeldelse af Birgit Kirkebæk

ET HUDFLETTET LIV!

Gribende bog om 'Drengen fra Godhavn'

Historien om drengen Kalle handler om den kontrol med afvigere, anstalter udøvede generelt på oplæg fra de bestemmende myndigheder statsligt eller lokalt. Kalle bliver indfanget af børneværnet en dag, han skulkede fra skole. Det viser sig senere, at moderen har bedt om hjælp, da hun ikke kan styre drengen. Kalle blev uden videre kørt til Godhavn i Nordsjælland ledsaget af to repræsentanter fra børneværnet, han aldrig havde set før. Kalles historie er ikke enestående hverken her i Danmark eller i andre lande, hvad forskellige forskningspublikationer vidner om.²⁾ Ole Tornbjerg beskriver overbevisende det, jeg er stødt på i min egen forskning, hvad angår overgreb i form af slag, tvungen spisning af eget opkast etc.³⁾ Nogle romaner formår at formidle historien bedre end faktuelle tekster. Det er tilfældet med denne bog, der i høj grad er præget af forfatterens dokumentariske viden.

I "Drengen fra Godhavn" manifesteres et ønske om samfundsmæssig kontrol med en flok drenge, der havde dårlige hjemlige forhold, eller som havde forbrudt sig mod samfundets regler for god opførsel. Meningen var, at de gennem behandling på institution skulle vende tilbage til samfundet som helbredte. Men behandlingen på Godhavn bestod for en stor del af straf. Vi læser om drengen Bent, der blandt andet på grund af faderens afstraffelsesmetoder blev anbragt på Godhavn, og som der fik tæv både af ansatte og af større drenge, som kujonerede de mindre og svagere børn.

Efter særlig hårde afstraffelser fra forstanderens

eller viceforstanderens side havnede drengene ofte på sygeafdelingen. Det skete eksempelvis for Kalles ven Røde, som blev ”behandlet” af viceforstanderen bag en låst dør. Hvad skete der bag døren? Hvorfor ændrede Røde adfærd, efter han kom ud fra sygeafdelingen? Og hvorfor sagde personalet på sygeafdelingen ikke noget ved synet af de mishandlede børn? Hvorfor sagde sekretæren hos forstanderen ikke noget, når hun hørte skrigene fra kontoret?

Bogen rejser et alvorligt spørgsmål om, hvorfor disse ting sker igen og igen i lukkede institutionsmiljøer, og hvorfor disse overgreb står på så længe, uden at tilsyn eller andre reagerer. Hvorfor reagerer ingen på de mange flugtforsøg?

Hvordan blev livet så for Kalle på den anden side af Godhavn? Man kan sige, at et hudflettet liv for mange af ”drengene” også blev et hudløst liv, præget af svære minder, tab og afmagt – dulmet gennem misbrug af alkohol eller stoffer. ”Born to Die” stod der på selvtatoeringer. For nogle blev det udsagn en realitet alt for tidligt i livet. De misbrugte misbrugte senere sig selv, havde mange brudte forhold, og for Kalles vedkommende blev det et liv med længsel efter det barn, han aldrig fik lov at være far for.

Jeg synes, det er en stor kvalitet ved bogen, at den vægtlægger det svære liv efter Godhavn: Det svære i at skjule og bære på tavsheden, på det der ikke kan tales om. Og den forløsning for Kalle det er endelig at få talt, dels med kvinden Veronika, dels med kammerater i foreningen ”Godhavnsdrengene”.

Bogen rejser spørgsmålet om, hvorvidt tilgivelse er mulig – tilgivelse af de forældre, der afgav børnene, tilgivelse af det system, der placerede dem på Godhavn og tilgivelse af systemets aktører. Eller om det er sådan, at krav om retfærdighed må vægtes højest. Til det kan man i hvert fald sige, at hvis det er sådan, at disse mennesker har været anbragt i en undtagelsestilstand, der (ifølge Agamben) har sat dem uden for det almindelige retssystem, så må det være vigtigt at hævde retfærdigheden som det primære – retfærdighed i form af anerkendelse af de overgreb, de har været udsat for – det retfærdige i at fritage ”drengene” for at bære ansvaret for et svært liv helt alene.

NOTER:

1. Giorgio Agamben (2009): Undtagelsestilstand. Forlaget Philosophia, Århus Universitet.
2. Se eksempelvis Maria Rytter (2011): Godhavnsrapporten. Syddansk Universitetsforlag. Oskar Plougmand (2015): En inspektør banker på. Forlaget Dimon og Nina Jon (2007): En skikkelig gutt. Arbejdet med å forme en passende maskulinitet på Foldin Verneeskole 1953-1970. Unipub Forlag, Oslo.
3. Læs eksempelvis om de klagesager, der dukkede op i rigelig mængde, efter bestyrelsen for Statens Åndssvageforsorg sendte et kraftigt signal om, at overgreb og vold ikke længere ville blive tolereret. Se: Birgit Kirkebæk (2001): Normaliseringens periode. Forlaget SocPol Holte, kap. 7.